

Kur'an da Fert Aile ve Toplum Ahlâkı Kur'an da ahlak, nazari ve ameli boyutuyla birbirinin ayrılmaz parçası olarak görülmüş ve incelenmiştir. Bir başka ifadeyle, Kur'an da ahlak, soyut bir kavram ve bilim konusu değil, hayata uygulanması gereken değerler manzumesi olarak sunulur. PRATİK AHLAK ile ilgili olarak Kur'an da fert, aile sosyal ve siyaset ahlâkı ile ilgili çok geniş malzeme ve esas bulmaktayız. 1. Ferd Ahlakı: Kur'an, sosyal duruma verdiği önem nispetinde ferd varlığına da değer vermiştir. Ayetler ve ayet gruplarının emir, nehiy, teşvik ve sakındırma bakımından ferde yerli ve yerinde telkin ve öğütlerdir. Zira bu bir sosyal yapı fertlerle ayakta durur, yerleşir veya alınıp atılır. Kur'an, ferdi ıslah edip geliştirirken doğruluk, takva, tevbe, şükran, ihlas, sabır ve sebat, hilim, iffet, alışma, güzel söz, iyi iş gibi olumlu ahlaki değerlere sevk eder ki İslam ahlakçıları bu olumlu niteliklere "MUCİYYAT" - kurtuluşa öğütler - davranışlar derler. Buna karşın ferdi yine ıslah edip geliştirirken onu güzel ahlaktan alıkoyan yalan söyleme, zulüm, hayat (sefahat, tuğyan, nankarlık, israf, cimrilik), zulüm, zulüm, zulüm (mitsizlik, başa kakma, buğz, taşkınlık, kibir ve baskı, taslama, fuhuş ve zina) gibi olumsuz ahlaki değerlerden de alıkoyar ki İslam ahlakçıları buna "MULHAKAT" - helâk - ka öğütler - davranışlar derler. Kur'an, ferdi öğütlerini eşitli ayetlerde hatırlatmış ve bunları yer yer tarif ve tahlil etmiştir.

1610; 1614; 1570; 1575; 1614; 1610; 1617; 1615; 1607; 1614; 1575; 1575; 1604; 1617; 1614; 1584; 1616; 1610; 1606; 1614; 1575; 1614; 1605; 1614; 1606; 1615; 1608; 1575; 1593; 1614; 1604; 1614; 1610; 1618; 1603; 1615; 1605; 1618; 1575; 1614; 1606; 1618; 1601; 1615; 1587; 1614; 1603; 1615; 1605; 1618; 1604; 1575; 1614; 1610; 1614; 1590; 1615; 1585; 1617; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1605; 1614; 1606; 1618; 1590; 1614; 1604; 1617; 1614; 1575; 1616; 1584; 1614; 1575; 1575; 1607; 1618; 1578; 1614; 1583; 1614; 1610; 1618; 1578; 1615; 1605; 1618; 1575; 1616; 1604; 1614; 1609; 1575; 1604; 1604; 1607; 1616; 1605; 1614; 1585; 1618; 1580; 1616; 1593; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1580; 1614; 1605; 1616; 1610; 1593; 1611; 1575; 1601; 1614; 1610; 1615; 1606; 1614; 1576; 1617; 1616; 1574; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1576; 1616; 1605; 1614; 1575; 1603; 1615; 1606; 1618; 1578; 1615; 1605; 1618; 1578; 1614; 1593; 1618; 1605; 1614; 1604; 1615; 1608; 1606; 1614; "Ey iman edenler! Siz yalnız kendinizden sorumlusunuz. Eğer siz doğru yolda iseniz, sapıklığa düşerseniz size hiçbir zarar veremezler. Hepinizin düşmanı şeytandır; Allah'a olacaktır. Ve o zaman Allah size hayatta yapmış olduğunuz her şeyi bildirecektir." [1] ayetinde her ferdi kendine karşı vazifelerini bilip yapması istenmiştir. Kuran-ı Kerim de ferdi beden ve ruh yapısının korunmasını, geliştirmesini zaruri bir vazife saymıştır. Kur'an, temizliğin önemini

1608; 1614; 1575; 1604; 1604; 1607; 1615; 1610; 1615; 1581; 1616; 1576; 1617; 1615;

الْمُطَّهِّرِينَ “Allah temiz olanları sever”[2] ayetiyle açıklarken, iç veya ruh temizliğinin yanı sıra, beden, yiyecek, giyecek, mesken ve çevre temizliği üzerinde durarak temizliğin faydasını ve güzelliğini, buna karşılık pisliğin zararlarını ve çirkinliğini çeşitli benzetme ve kıyaslamalarla anlatmaktadır. 2. Aile Ahlakı: Kur’an, aile ahlakıyla ilgili sağlam ölçüler koyar ve çeşitli tavsiyelerde bulunur. O, sosyal birliğin en üstün ve en sağlam şekliyle sevgi, bağlılık, merhamet, dayanışma, yardımlaşma, doğruluk, insaf ve Allah korkusunu gözeterek aile kurumuyla korunmasını ve sürdürülmesini hedef alır. Ailenin dünya hayatının düzeninde olduğu gibi, ahiret hayatında da önemi vardır. İyilerin erişecekleri saadet ve Cennet müjdelenirken onların yanında atalar, zevceler ve soylarından salih olanların bulunacağı, buna karşılık Cehenneme girerken hüsrana uğrayanların kendilerini de ailelerini de ziyana uğratacakları haber verilmiş, sevap ve azapta ailenin rolüne işaret edilmiştir.

يَآاَيُّهَاالَّذِينَاَمَنُواقُوآاَنْفُسَكُمْوَاَهْلِيكُمْنَارًاوَقُودُهَاالنَّاسُوَالْحِجَارَةُعَلَيْهَامَلَئِكَةٌغِلاَظٌشِدَادٌلاَيَعْصُونَاللهَمَآاَمَرَهُمْوَيَفْعَلُونَمَايُؤْمَرُونَ “Ey inanlar, kendinizi ve ailenizi ateşten koruyunuz”[3] emriyle ailenin korunması ve yüceltilmesi istenmiştir. Kur’an’da evlilik, ebedi bir akd, ağır ve sorumluluk isteyen bir anlaşma olarak tanıtlır.

وَمِنْاَيَاتِهِاَنْخَلَقَلَكُمْمِنْاَنْفُسِكُمْاَزْوَاجًالِتَسْكُنُوااِلَيْهَاوَجَعَلَبَيْنَكُمْ

مَوَدَّةً
وَرَحْمَةً
اِنَّ فِى
ذَلِكَ
لاَ.يَاتٍ
لِقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ “O’nun alametlerinden biri de sizin içinizden eşler yaratmasıdır, onlarla sükûnet bulup, huzura kavuşasınız diye, aranızda sevgi ve merhamet meydana getirmiştir. Şüpheşiz bunda düşünün insanlar için, dersler ve ibretler vardır.”[4]
وَكَيْفَ
تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ
اَفْضَى
بَع.ْضُكُمْ
اِلَى بَعْضٍ
وَاَخَذْنَ
مِنْكُمْ
مِيثَاقًا
غَلِيظًا
“……birbirinizle içli dışlı olmuş, karılıp katılmıştınız, o eşleriniz sizden sağlam söz de almışlardı.”[5] Ve eşlerin aile kuruluşunda, evlilikte ve anlaşmazlıklarda karşılıklı görevleri hatırlatılır. Evlilikte gaye, neslin devamı ve çoğalması Olduğunu şöyle dile getirir.
نِسَآؤُكُمْ
حَرْثٌ
لَكُمْ “Kadınlarınız sizin için nesil yetiştiren tarlalarınızdır.”[6] Bir başka ayeti kerimede ise
وَاللهُ
جَعَلَ
لَكُمْ مِنْ
اَنْفُسِكُمْْ اَزْوَاجًا
وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنْ
اَزْوَاجِكُمْْ بَنِينَ
وَحَفَدَةً
وَرَزَقَكُمْْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِ “Ve Allah size, kendi cinsinizden eşler yarattı. Eşlerinizden de size oğullar ve torunlar verdi ve tertemiz şeylerle de sizi Rızıklandırdı.”[7]buyurmuştur. Evliliğin bir amacının da şehvet kuvvetinin kontrol altına alınmasıdır. Kur’an’da, eşlerin birbirine karşı yakınlıkları açıklanırken, birbirleri için elbise olduklarını اُحِلَّ
لَكُمْ

لَْْلَةَ
الصِّيَامِ
الرَّفَثُ
اِلَى
نِسَآئِكُمْ
هُنَّ
لِبَاسٌ
لَكُمْ
وَاَنْتُمْ
لِبَاسٌ
لَهُنَّ “Ramazanda oruç
tuttuğunuz günlerin gecesi boyunca, kadın-larınıza yaklaşmak size helaldir. Onlar sizin
için bir elbise ve siz de onlar için bir elbise gibisiniz.” [8] İstiaresine yer
verilmiştir. Kuran-ı Kerim’e göre erkek, evin idarecisi, bakıcısı ve hâkimidir. Ev
içinde ve dışındaki ağır yükümülükleri sebebiyle kadınlar
üzerinde kaimdirler.
اَلرِّجَالُ
قَوَّامُونَ
عَلَى
النِّسَآءِ
بِمَا
فَضَّلَ
اللهُ
بَعْضَهُمْ
عَلَى بَعْضٍ
وَبِمَآ
اَنْفَقُوا
مِنْ
اَمْوَالِهِ
05;ْ
فَالصَّالِح
14;اتُ
قَانِتَاتٌ
حَافِظَاتٌ
لِلْغَيْبِ
بِمَا حَفِظَ
اللهُ “Allah’ın insanlardan bir kısmını
diğerlerine üstün kılması ve mallarından mehir ve her türü harcamada
bulunması sebebiyle erkekler, kadınlar üzerine yönetici ve koruyucudurlar.
Dürüst ve erdemli kadınlar gerçek-ten itaatli olanlardır. Allah kendi haklarını
Kur’âcîr'n da nasıl koruduysa, onlarda öylece kocalarının yokluğunda onların
malını, ev sırlarını, namus ve iffetlerini koruyanlardır.”[9] Ailede kadın ve erkeğin belirli hak
ve yükümülükleri vardır. Evin idarecisi olarak görev yapan erkek
hanımına karşı iyi davranmak durumundadır. Kadın da ilk etapta iffet ve namusunu korumakla
yükümüdür. Kur’ân’da anne-babanın çocuklara karşı
görevler de belirtilmiştir. Onları sevmek ve değer vermek, onlara bir emanet ve deneme
– imtihan vesilesi gözüyle bakmak, yetışmeleri ve eğitimleriyle ilgilenmek,
dünya ve ahiret tehlikelerinden korumak gerekmektedir. Anne baba iyiliğe layık kişilerdir.

Kur'an, Allah'a ibadetten hemen sonra anne ve babaya iyiliği emretmiş, onları iyilik ve yardım edilmesi gerekenlerin en başında saymıştır.

وَقَضَى
رَبُّكَ
اَلاَّ
تَعْبُدُوا
اِلاَّ
اِيَّاهُ
وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا
اِمَّا
يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ
الْكِبَرَ
اَحَدُهُمَا
اَوْ
كِلاَهُمَا
فَلاَ تَقُلْ
لَهُمَا
اُفٍّ وَلاَ
تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ
لَهُمَا
قَوْلاً
كَرِيمًا “Rabbin, kendisinden başkasına kulluk etmemenizi ve anaya-babaya iyilik etmenizi buyurmuştur. Eğer onlardan biri, veya her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ererse, onlara öf bile deme, azarlama onları ve onlara güzel ve iyi söz söyle.”[\[10\]](#)
وَاعْبُدُوا
اللهَ وَلاَ
تُشْرِكُوا
بِهِ شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا
وَبِذِى
الْقُرْبَى
وَالْيَتَامَى
وَالْمَسَاكِينِ
وَالْجَارِ
ذِى
الْقُرْبَى
وَالْجَارِ
الْجُنُبِ
وَالصَّاحِبِ

16; اِالْجَنْبِ
وَابْنِ
السَّبِيلِ
وَمَا
مَلَكَتْ
اَيْمَانُكُ
05;ْ اِنَّ اللهَ
لاَ يُحِبُّ
مَنْ كَانَ
مُخْتَالاً
فَخُورًا “Yalnızca
Allah’a kulluk edin ve O’ndan başka hiçbir şeye ilahlık yakıştırmayın. Ana
babaya, yakın akrabana, yetimlere, muhtaçlara, kendi çevrenizden olan
komşulara, uzak komşulara, yanınızdaki arkadaşla, yolda kalmışla ve elinizin altındaki
hizmetçi ve işçilere iyilik yapın, iyi davranın. Doğrusu Allah, kendini beğenen ve
böbürlenenini sevmez.”[11] Anne-babaya iyilik ve itaatin yanı sıra,
kötülük yapmaktan kaçınmak ve onların öğütlarını dinlemek
gerekir. Kur’an, çekîştirme, çekememezlik ve anlaşmazlıktan uzak,
yardımlaşma ve dayanışmayı esas alan bir kardeşlik ahlakını hedeflemektedir. Ayrıca, akrabalık
görevini yerine getirenleri övmüş, aile çevresiyle ilgiyi kesmeyi
münafıklık ve fasıklık olarak nitelemiştir.
اَلَّذِينَ
يَنْقُضُونَ
‏عَهْدَ اللهِ
مِنْ بَعْدِ
مِيثَاقِهِ
وَيَقْطَعُو
06;َ مَآ اَمَرَ
اللهُ بِهِ
اَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُو
06;َ فىِ
اْلاَرْضِ
اُولَئِكَ
‏هُمُ
الْخَاسِرُو
06;َ “Bu fasıklar, söz verip bağlandıktan sonra Allah’a verdikleri
sözü bozarlar, Allah’ın sürdürümesini emrettiği her
türlü insani ilişkiyi keserek, îmanî, ahlîkî, sosyal bağları koparıp
ayırırlar ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte zarara uğrayacak olanlar
onlardır.”[12]
وَالَّذِينَ
يَصِلُونَ
مَا اَمَرَ
اللهُ بِهِ
اَنْ يُوصَلَ
وَيَخْشَوْن
14; رَبَّهُمْ

[illegible]

هُمُ
الْمُفْلِحُونَ Sizden, insanları hayra çağırarak, iyiliği emredip
kötülükten alıkoyacak bir topluluk bulunsun.”[17] Ve
فَاسْتَبِقُوا
الْخَيْرَاتِ “Ey inananlar, hayırlı işlerde birbiriniz ile yarışın.”[18] Ayetlerinde bu esaslar
görülmektedir. Yani Kur’an, ferdi sorumlulukları hatırlatırken hemen toplum
gerçeğine yönelmektedir. Ferd, topluma karşı bir takım görevleri yerine
getirmekle yükümlüdür. Bu görevler adalet ve ihsan kavramlarına
indirgenebilir. Kur’an, adaleti “adl”, “kıyas” ve
“mizan” sözükleriyle ifadelendirerek uygulanması gerekli bir ahlaki
davranış olarak emreder.
لِيَقُومَ
النَّاسُ
بِالْقِسْطِ
 “De ki, Rabbim adaleti emretti”[19],
اِنَّ اللهَ
يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ
وَاْلاِحْسَانِ
وَاِيتَائِ
ذِى
الْقُرْبَى
“Gerçekten Allah adaleti, ihsanı ve akrabaya vermeyi emrediyor”[20]
Ayetlerinde ilahi ölçülere uygun şekilde, her şeyi yerli yerine koyarak, herkesin
hakkının verilmesi istenmektedir. Kur’an, adaletin, sözde, hükümde,
muamelelerde, ailede ve çevrede ortaya çıkmasını ve uygulanmasını talep eder.[21]
İhsan ise, bir işi her yönüyle güzel yapmaktır. O, dünya ve ahirette insana
hayır ve kurtuluş sağlayan, ecir büyük bir davranıştır. Onu bir ticaret benzetmesiyle
ifade edecek olursak, adalet sermaye, ihsan ise kar hükümündedir.
 وَاَحْسِنْ
كَمَآ
اَحْسَنَ
اللهُ
اِلَيْكَ “Allah’ın
sana ihsan ettiği gibi sen de iyilik et” [22],
وَاَحْسِنُوااِنَّ اللهَ
يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَ “İyilik ediniz; çünkü Allah, iyilik ve ihsanda
bulunanları sever”[23] ayetleri ihsanı emretmektedir. İhsan, öfkeyi yenme, affetme,
secde, sabır, takva ve cihad konularında beliren ve övülen bir özelliştir.[24] Onun
uygulama yerleri, kısas, talak, anne ve baba olmak üzere toplumu ve aileyi içine alan
sahadır.[25] Toplumda fertlerin birbirine karşı görevleri emirlere uyma yasaklardan

